

יום ראשון ט"ו באלול

התייסדות ישיבת תומכי-תמימים (בשנת תרנ"ז). נכון להוסיף בימים ט"ו-ח"י אלול: בלימוד החסידות (ובפרט מהבעש"ט ואדמו"ר, אדמו"ר מהורש"ב נ"ע ובמיוחד של אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע) ובנוסף - לקבוע בהם בכל מקום האפשרי שיעורים חדשים (מלבד חיזוק הקיימים מכבר); בעבודת התפילה (הקשורה במיוחד לישיבה זו); בצדקה, כולל ברוחניות - להיות 'נרות להאיר'; לערוך התוועדות חסידית, 'ברוב עם הדרת מלך', בכל מקום שישנה בו ישיבת ת"ת; לפתוח בכל מקום המתאים סניף חדש לישיבה זו, ועוד¹³.

יום רביעי ח"י באלול

מעט אשר נתפרסם¹⁴ אשר יום השמונה-עשר בחודש אלול הוא יום-ההולדת של הבעש"ט [בשנת נח"ת] ושל רבנו הזקן [בשנת קה"ת] - נהגו בכמה מקומות ובפרט בבתי-כנסיות חב"ד לעשות אותו יום התוועדות, בסיפורי מעשי צדיקים, חיזוק בדרכי החסידים בכלל ואהבת-ישראל בפרט, וקבלת החלטות בקביעות עיתים ללימוד התורה -

13) ע"פ 'התוועדות' תשמ"ט ח"ד עמ' 315 ואילך.

14) ובמקום אחר כתב הרבי: "שנים רבות היה עניין ח"י אלול ועניין ג' דסליחות בהעלם, ועכשיו ניתנה רשות לגלות" (אג"ק ח"ג עמ' תלב). לכאורה החל הפרסום לפרטי העניינים בזה החל מ(שיחת) ח"י אלול ה'ש"ת, אף שהתאריך היה ידוע הרבה לפניכן (אם לא מאז ומקדם) לא רק לרבנותנו נשיאינו שלפנינו, שאצלם היה יום זה "יום הילולא פנימית בסוד אתכסיא", כאמור בס' המנהגים עמ' 101 מרשימת כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ, אלא גם לחסידים (כדאיתא בלקוטי דיבורים ח"א עמ' 64 ובכ"מ). וע"ע.

הנגלה והנסתר¹⁵. החשבון-צדק הוא במיוחד בי"ב ימים אחרונים של חודש אלול, מח"י אלול עד סוף החודש, שכל יום מהי"ב ימים הוא כנגד חודש אחד מי"ב חודשי השנה, יום לחודש יום לחודש (ח"י אלול - כנגד חודש תשרי, י"ט אלול - כנגד חודש מרחשוון, וכו')¹⁶.

עד שנת תשל"א היה הרבי מתוועד בח"י אלול בדרך כלל רק כשהיה חל ביום השבת, ומשנת תשל"א ואילך התוועד ביום זה בכל שנה ושנה. בהתוועדויות אלו היה הרבי אומר שיחות ומאמר דא"ח¹⁷. במניין שהתפלל בו הרבי (אם לא היה חתן וכיו"ב), היו אומרים תחנון ביום זה¹⁸ (וראה בהערה). כ"ק אדמו"ר מהורש"ב וכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ - נ"ע - היו אומרים 'גוט יום טוב!' בח"י אלול¹⁹. פעם סיים הרבי את שיחת ח"י אלול: "כ"ק מו"ח אדמו"ר אמר פעם²⁰ בח"י אלול: 'גוט יום טוב!' (חג שמח)", ואמר בעצמו: 'גוט יום טוב!'²¹.

15) ספר-השיחות תש"ג עמ' 177, 179. ספר-השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 634 הערה 8.

16) לקוטי-שיחות, כרך כד, עמ' 518.

17) 'אוצר מנהגי חב"ד', אלול-תשרי, עמ' כא.

18) בשנת תשמ"ט נשאל הרבי בדבר אמירת תחנון בח"י אלול, והשיב בכתב: "בעניינים התלויים ברגש - אין לשאול, כיוון שזו הוכחה שאין רגש" ('אוצר מנהגי חב"ד' שם עמ' כב). והנה כ"ק אדמו"ר מהורש"ב הורה לכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ שלא לומר תחנון ביום זה (ספר-השיחות תש"ג עמ' 140. בתרגום ללה"ק עמ' קמד), אבל זו במפורש "הוראה ליחיד" ולא לרבים. וראה אודות ההנהגה בפועל אצל הרבי ב'אוצר מנהגי חב"ד' שם. (ראה 'התקשרות' גיליון תמא עמ' 15 ואילך).

19) ספר-המנהגים עמ' 102.

20) בשנים תש"ב, תש"ג, תש"ה (נסמן ב'התוועדויות' שבהערה הבאה).

21) תורת-מנחם כרך ו (תש"ב ח"ג), עמ' 173. ולהעיר משה"ש תש"ג עמ' 142 שאמר ע"ז כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ "חייב אדם לומר בלשון רבו".

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

א'קא

ערב שבת קודש

פרשת תצא

י"ג באלול התשע"ה

יוצא-לאור על-ידי

מכון ליובאוויטש שעל-יד

צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש

הלכות ומנהגי חב"ד

כ"ק אדמו"ר הזקן הורה לכתוב בספר-תורה 'דכא' (בפרשתנו כג,ב), באל"ף לבסוף, ולא בה"א.⁷ "זכר עמלק" בסוף פרשתנו (ובפרשת 'זכור') יש לקרוא בפעם הראשונה 'זכר' ובפעם השנייה 'זכר', בין בשביעי ובין במפטי"ר.⁸ מנהג נערים בכמה מקומות 'להכות' בקריאת שם 'עמלק', ונכון להימנע מזה.⁹ הפטרה: קוראים שתי הפטרות ברצף. את הפטרת השבוע – רני עקרה וגו'. ואת הפטרת ראה – עניה סוערה וגו'.¹⁰

מנחה: מנהג הקוראים להגביה קולם בפסוק האחרון 'השקיפה' (קריאת מילת 'השקיפה' – מלעיל).¹¹

פרקי-אבות: פרקים א.ב. אומרים 'כל ישראל' לפני פרק א' ו'רבי חנניה' אחרי פרק ב'.¹²

סוף זמן קידוש לבנה, הלילה, מוצאי שבת קודש בשעה 10:45.

(7) ש"ת שארית-יהודה יו"ד סי' טו. ושם, ש"ציווה להגיה ספר-תורה שהיתה תחילתה כתוב בה"א וציווה לכתוב באל"ף דווקא". וכן באג"ק אדמו"ר מהור"צ ח"ט עמ' תיט (שהורה לתקן זאת עוד לפני תיקון האותיות הנפסקות!). היום יום, ז' באלול. ספר-המנהגים עמ' 32. לוח כולל-חב"ד. מכתבי הרבי בזה נקבצו ב'שערי הלכה ומנהג' יו"ד סי' קטז, וגם שם הורה להגיה. ואם יש ספק איך כתוב – יש לבדוק את הס"ת לפני הקריאה, אבל בדיעבד, כיוון שיש דעות אחרות, כתב בקצות-השלחן בבדי-השלחן סי"ס פז, שאין להחליף את ספר-התורה אם נמצא בקריאה שכתוב בה"א.

(8) הוראת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, ספר-המנהגים עמ' 31, ובאריכות שם עמ' 72. וראה 'התקשרות' גיליון כה עמ' 17 הערה 3. כמוכן יש לדייק לקרוא את הטעם 'מונח' של תיבה זו בשתי הפעמים.

(9) ראה בארוכה בזה בגיליון 'התקשרות' ד"ש פ תצא תשנ"ו, גיליון קט. וכבר כתבו כן בדורות שעברו, ראה ילקוט-יוסף – מועדים (כרך ה) עמ' 259 ס"ה, משו"ת בן ימין ומהר"א פאלאג'י.

(10) לוח כולל-חב"ד.

(11) לוח כולל-חב"ד, בקריאת שבת הבאה, ומציין לירושלמי מעשר-שני פ"ה ה"ט. ולכאורה העניין שייך גם לקריאת שבת זו במנחה ושני וחמישי.

(12) ראה סה"ש תש"נ כרך ד' עמ' 259 הע' 104 ובשולי הגיליון. וראה בזה באריכות בהתקשרות גיליון תתקצ"ו הע' 17.

* יש ללמוד בימים אלו 'דרושי חתונה' של רבותינו נשיאינו, ובפרט אלו שנאמרו בחתונת כ"ק אדמו"ר מהור"צ נ"ע¹ ("ג אלול תרנ"ז ואילך). יש לפרסם, שאלה שעורכים בימים אלו חתונות – יוסיפו עוד יותר בשמחה, וכן אחר-כך בשבעת ימי המשתה, ועל-דרך זה באלו שנמצאים בתוך שבעת ימי המשתה שלהם, ומה טוב – להוסיף גם במספר הסעודות. ובפרט במנהג ישראל ("כפי שהיה פעם הסדר בכל חתונה") לעשות סעודה לעניים, ודווקא שם היו מביאים מהמובחר.²

שבת-קודש פרשת תצא י"ד באלול

ביום זה – שלושים יום לפני חג הסוכות – מתחילין לדרוש בענייני החג,⁴ וכזה נכלל במיוחד "לדרוש", היינו השתדלות יתרה (ובפרט בהתחלה והפתיחה דכל השלושים יום), בעניין השמחה ד'זמן שמחתנו',⁵ וכן להשתדל בנתינת צורכי החג לכל הזקוקים לכך שלושים יום לפני החג, כדי שיוכלו להתכונן ל'זמן שמחתנו' מתוך שמחה וטוב לבב, ועוד לפני זה – בנוגע לצורכי ראש-השנה, כלשון הכתוב "אכלו משמנים ושתו ממתקים ושלחו מנות לאין נכון לו".⁶

(1) 'התוועדות' תשמ"ט ח"ד עמ' 315. וראה גם ב'התוועדות' תשמ"ח ח"ד עמ' 264. המאמרים מנישואין אלו נדפסו בס' המאמרים תרנ"ז. המאמרים מנישואי כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו נדפסו ב'ספר המאמרים – קונטרסים' ח"א עמ' 31 ואילך, ובספר המאמרים תרפ"ט עמ' 71 ואילך.

(2) ר"ד משיחת י"ד אלול תנש"א.

(3) כן היא הכתיבה הנכונה של שם זה, וראה דברי הרבי המובאים בהערה 1 בלוח השבוע לפ' תבא הבעל"ט.

(4) שו"ע אדה"ז סי' תכט ס"א.

(5) וזאת נוסף על השמחה שבכל שבת "וביום שמחתכם – אלו השבתות" (ספרי בהעלותך יג), אף שעיקר עניינו של שבת הוא תענוג וקראת לשבת עונג" – ספר-השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 625. וראה גם סה"ש תנש"א ח"ב עמ' 806.

(6) נחמיה ח. וראה לקוטי-שיחות כרך יד עמ' 369 ואילך, וש"נ – סה"ש תנש"א שם עמ' 808.

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

י"ג באלול ה'תשע"ה – כ' באלול ה'תשע"ה

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	י"ג באלול	הלכות חובל ומזיק פרק ד-ו.	ה' סוטה פרק ב.	מ"ע רלו.
ש"ק	י"ד באלול	פרק ז-ח. הלכות רוצח ושמירת נפש.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק ג.	מ"ע רלו. מל"ת רפט. רצו [רצה*].
א'	ט"ו באלול	פרק ב-ד.	פרק ד.	מ"ע רכה. מל"ת רצה [רצו**]. רצב.
ב'	ט"ז באלול	פרק ה-ז.	פרק ה.	מ"ע רמו. מל"ת רצג. והוא ספר חמישי.. ה' איסורי ביאה.. בפרקים אלו. פרק א.
ג'	י"ז באלול	פרק ח-י.	פרק ב.	מ"ע קפא. מל"ת שט. רחצ. מ"ע קפד.
ד'	י"ח באלול	פרק יא-יג.	פרק ג.	מל"ת רצט. מ"ע רב. רג. מל"ת ער.
ה'	י"ט באלול	ראשית חכמה וגו'. ספר קנין והוא ספר שנים עשר.. הלכות מכירה.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ד.	מ"ע רמה.
ו'	כ' באלול	פרק ד-ו.	פרק ה.	מ"ע רמה.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר*		זמן זריחת החמה	זמן ק"ש	חצות והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	120 ד'	72 ד'						
ו', י"ג באלול	4:05	4:58	5:21	6:20	9:26	12:42	7:10.6	7:35
ש"ק, י"ד באלול	4:06	4:59	5:21	6:21	9:26	12:42	7:09.4	7:34
א', ט"ו באלול	4:07	4:59	5:22	6:21	9:26	12:41	7:08.2	7:33
ב', ט"ז באלול	4:08	5:00	5:23	6:22	9:26	12:41	7:07.0	7:32
ג', י"ז באלול	4:09	5:01	5:24	6:23	9:26	12:41	7:05.8	7:30
ד', י"ח באלול	4:10	5:02	5:24	6:23	9:26	12:40	7:04.5	7:29
ה', י"ט באלול	4:11	5:03	5:25	6:24	9:27	12:40	7:03.2	7:28
ו', כ' באלול	4:12	5:03	5:26	6:24	9:27	12:40	7:01.9	7:26

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים עשויים להגיע למספר דקות. ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין. *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו ('סדר הכנסת שבת') מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
כי-תצא	6:33	7:45	6:48	7:47	6:40	7:47	6:50	7:47
כי-תבוא	6:24	7:36	6:40	7:38	6:31	7:38	6:42	7:38

עורך אחראי: לוייצחק שייקביץ • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעל-יד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

יור: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 6084000, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

ISSN 0793-7474 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

ה'נכד' הביא לשלמות את עניינו של ה'סבא'

- ח"י אלול מעניק את הכוח שגם התשובה תיעשה בחיות ובשמחה
- כיצד יש להבין את דברי אדמו"ר הזקן על מעלתו בתור 'נכד' רוחני לבעל-שם-טוב יותר מנכד גשמי? • תורת חסידות חב"ד מביאה בהשגה ובהתיישבות את העניינים שלמעלה משכל שבתורת הבעל-שם-טוב, ועל-ידי כן נמשך אור נעלה יותר ועד לגילוי העצמות • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

תבואות בכח שור⁴.

ב. כאמור לעיל, יום השבת שייך גם לימים שלאחר השבת, השייכים לפרשת השבוע הבא. והנה, בפרשת השבוע הבא, פרשת תבוא, מדובר על דבר עניין הביכורים, ש"לא נתחייבו בביכורים עד שכבשו את הארץ וחלקוה"⁵, דהיינו שדווקא כיבוש וחלוקת ארץ ז' עממים הביא לחיוב ביכורים⁶.

* * *

ג. בשבוע הבא-עלינו לטובה חל ח"י אלול. והנה, ענינו של ח"י אלול הוא – כפירוש כ"ק מו"ח אדמו"ר⁷ – שהוא מכניס חיות באלול. והעניין בזה:

(4) משלי יד, ד. וראה לקו"ת האזינו עה, ב. ובכ"מ.

(5) פרש"י ר"פ תבוא.

(6) דובר קצת במעלת ענין הביכורים, וחסר (המו"ל).

(7) שיחת ח"י אלול תש"ה בתחלתה (סה"ש תש"ה ע' 122). וראה

שיחת ש"פ תבוא, ח"י אלול דאשתקד בתחלתה (תורת מנחם

– התוועדות ח"ט ע' 155 ואל"ך).

א. התחלת! פרשתנו היא: "כי תצא למלחמה על איביך ונתנו ה' אלקיך בידך ושבת שבי".

והעניין בזה ברוחניות:

"איביך" – קאי על הגוף והנפש הבהמית (כפי שמפרש אדמו"ר הזקן בלקוטי-תורה²), שהם אויביו האמיתיים של האדם, ויש לצאת להלחם בהם.

הן אמת, שהכוונה אינה לשבור אותם, אלא לבררם; אבל אף-על-פי-כן הרי זה מלחמה, כיון שהם אינם מניחים שיבררום, ויתירה מזו – זוהי מלחמה קשה, כיון שהנפש הבהמית "אקדימא טענתיה"³.

על כך נאמר: "כי תצא למלחמה". יש צורך רק לצאת למלחמה, ואזי מובטח אתה ש"זנתנו ה' אלקיך בידך", שאתה תכבוש אותו ולא ח"ו להיפך, ויתירה מזו, שיתוסף לך תוספת – "ושבת שבי", שהם הניצוצות שבדברים הגשמיים, "ורב

(1) סעיף זה הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר (באידית), ונדפס בלקו"ש ח"ב ע' 384. במהדורא זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ ע"י המו"ל.

(2) פרשתנו לה, ב.

(3) זח"א קעט, אי.ב. וראה סה"מ תש"ט ע' 228.

אשר קרך בדרך (כה,יח)

לשון קור וחום (רש"י)

פרשת עמלק נזכרת בתורה פעמיים – "ויבוא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים" (בשלח יז), ו"זכור את אשר עשה לך עמלק".

העמלק מרפידים משפיע על יהודי שלא להקפיד בקיום המצוות, "שרפו ידיהם מדברי תורה" (מכילתא), ואילו עמלק של פרשתנו מקרר אותו מכל דבר שבקדושה. לכן מצינו שבשבת פרשת זכור קוראים "זכור את אשר עשה לך עמלק", ולאחר מכן, בפורים, קוראים "ויבוא עמלק" (אף שלכאורה היה הסדר צריך להיות הפוך) וכאמור, כי תחילה מקרר עמלק את האדם מכל דבר שבקדושה, ועל-ידי-כך הוא מביאו למצב של "רפו ידיהם מדברי תורה".

(ספר השיחות תש"ד עמ' 74)

ויזנב בך כל הנחשלים אחריו (כה,יח)

חותך מילות וזורק כלפי מעלה (רש"י)

קליפת עמלק מסתירה על האותיות י'ה' של שם הוי', כדכתיב (בשלח יז), "כי יד על כס יה מלחמה לה' בעמלק"; ואילו מצוות מילה פועלת גילוי של אותיות אלו, כנרמזו בתיבת 'מילה' – מל י'ה. משום כך התנגד עמלק למצוות מילה דווקא.

(אור התורה דברים עמ' תתרכד)

כל הנחשלים אחריו (כה,יח)

חסרי כוח מחמת חטאם, שהיה הענן פולטן (רש"י)

לפינו לימוד ולקח נפלא:

עמלק לא פגע אלא בבעלי החטא שנפלטו מן הענן, ובשביל יהודים אלו יצאו כלי-ישראל מהענן כדי להילחם בעמלק, כנאמר (בשלח יז), "צא הילחם בעמלק" (צא מן הענן, רש"י). הווי אומר: חובתו של כל אחד ואחד לצאת אל 'מחוץ לענן' – להגיע גם ליהודי הנמצא מחוץ לעולמה של היהדות, חשוף ל'עמלקים' שונים ומשונים, ולקרבו לתורה.

(מהתוועדות שבת-קודש פרשת בשלח תשמ"א)

והאם רובצת על האפרוחים (כב,ו)

ידוע ש'אם' רומז לבינה, ו'אפרוחים' – למידות אהבה ויראה. שכן ההתבוננות בגדולת ה' מולידה אהבת ה' ויראתו.

הרמזים לכך:

א) 'אפרח' בגימטרייה 'חסד גבורה' (אהבה ויראה). ב) האותיות א' ופ' של תיבת 'אפרח' הן ראשי תיבות אהבה ופחד. ג) בתיבת 'האפרוחים' ישנן האותיות יראה.

(לקוטי לוייצחק לתניא, עמ' לב)

פרשת תצא

כי תצא למלחמה (כא, י)

כ"ק אדמו"ר הצמח צדק היה מייעץ לנערים המתחילים בעבודת התפילה להתבונן לפני התפילה בדרגות נעלות ביותר, שבכך יתבטל הרע ויוכלו להתפלל בכוונה.

וכך היה אומר:

"כי תצא למלחמה" – כשיוצאים למלחמת היצר בעת התפילה, צריכים להתבונן בדרגה שהיא "על אויביך" לגמרי, שאין לרע קשר ואחיזה בה כלל.

(מפי השמועה)

על אויביך (כא, י)

כאשר תצא למלחמת היצר מתוך ביטחון שהקב"ה אכן עומד לימינך לעזור לך, הנה עצם היציאה, אפילו לפני שהמלחמה עצמה החלה, כבר תהיה באופן ד"על אויביך" – למעלה מהאויב.

(לקוטי שיחות כרך ב, עמ' 697)

ושבית שביו (כא, י)

ביד האדם לא רק לנצח את היצר, אלא גם לקחתו בשבי, כלומר – לנצח את היצר בעזרת היצר עצמו. שכן תפקידו של היצר הוא לפתות את האדם לחטוא, והוא זריז במלאכתו זו כדי לעשות שליחות בוראו. מזה גופא יכול האדם ללמוד – להזדרז בקיום רצון הקב"ה ולא להישמע לפתויי היצר. זאת ועוד: מרצונו של היצר הרע ניתן ללמוד מהו רצונו של היצר הטוב.

(כתר שם טוב עמ' יזנה)

* * *

"ושבית שביו" – תוכל להוציא מיד הקליפה דבר השבוי אצלה, כמבואר בתניא (פרק ז) ש"מי שהוא בזוללי בשר וסוכאי יין למלאות תאוות גופו... יורד חיות הבשר והיין שבקרב ונכלל לפי שעה ברע גמור... עד אשר ישוב האדם ויחזור לעבודת ה'".

(לקוטי שיחות כרך ב, עמ' 697)

האחת אהובה והאחת שנואה... והיה הבן הבכור לשניאה (כא, טו)

אהובה – היינו נפש האלוקית.

שנואה – היינו נפש הבהמית.

"והיה הבן הבכור לשניאה" – לנפש הבהמית שורש נעלה יותר מלנפש האלוקית, בהתאם לכלל ש"כל הגבוה גבוה ביותר יורד למטה מטה ביותר", נמצא שמבחינה זו הנפש הבהמית היא ה'בכור'.

(לקוטי תורה – דברים, עמ' לז)

"זיידע" (סבא). – כפשוטו היה זה בגלל שרבינו הזקן היה תלמיד תלמידו של הבעל שם טוב, ואמרו חז"ל¹³: "כל המלמד בן חבירו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו".

אבל במאמר חז"ל נאמר "כאילו ילדו", בכ"ף הדמיון, ולא שאכן ילדו. וכן מבואר בחסידות¹⁴, שכל השפעה של שכל היא רק הארה מהמשפיע,

ידוע⁸ החילוק בין עצבות למרירות, ש"הרחיקו מדת העצבות במאד חכמי האמת"⁹, כיון שעצבות היא כמו מיתה ("טויטקייט"), ללא חיות, מה שאין כן מרירות היא דבר רצוי, כיון שהיא מתוך חיות. ומטעם זה גם עבודת התשובה דחודש אלול (שעניינה מרירות) צריכה להיות בחיות ובשמחה. וזהו ענינו של ח"י אלול – נתנת כוח כדי

כדי להמשיך להוריד בשכל תורת הבעל שם טוב שלמעלה משכל, יש צורך בכוח עמוק ביותר, ועל-ידי זה נמשך אור נעלה יותר, שמביא שלימות

ולא המשכה מהעצם שלו כמו בהולדה, ולכן הרי זה רק "כאילו ילדו".

ואילו רבינו הזקן קרא לבעל שם טוב "סבא", ללא כ"ף הדמיון, ויתירה מזה: ידוע¹⁵ מה שאמר אודות ר' ברוך ממזיבז, שהיה נכדו של הבעל שם טוב (והיותו נכד היה על-ידי בת, ויש מעלה מסוימת בבן בתו לגבי בן בנו¹⁶), שהוא – ר' ברוך

הבעש"ט "עלטר זיידע" (לקו"ד ח"א מא, ב).

13 סנהדרין יט, ב.

14 לקו"ת שה"ש לט, ד. ד"ה זאת חוקת התורה תרס"ו (המשך תרס"ו ע' קעג ואילך).

15 "התמים" שם.

16 ראה "התמים" ח"ג ע' כג. "היום יום" כח אייר (מאג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד ע' תקד ואילך. וראה "רשימות" חוברת קעה ע' 6 ואילך. וש"נ) [לאחרי הסתלקות אדמו"ר האמצעי – בשנת תקפ"ח, שאמרו חסידים שסימנה "הפ"ח נשבר" – רצו החסידים שהצמח צדק יקבל את הנשיאות, ולא רצה, וטען שישנו בן,

– כוונתו היתה לר' חיים אברהם, בנו של אדמו"ר הזקן, או לר' נחום בנו של אדמו"ר האמצעי –

עד שלקראת חג השבועות תקצ"א פנה א' החסידים להצמח צדק ואמר שיש לו ראי' מפורשת אשר רק לו יאתה הנשיאות, וענה הצמח צדק: עם מאמר חז"ל אסור לשחק... אמור מה כפיך ונשמע. ואמר החסיד הנ"ל: כתיב (תוריע יב, ב) "אשה כי תוריע וילדה זכר", ואמרו חז"ל (ברכות ס, א. וש"נ) "איש מזריע תחילה יולדת נקבה (זו אמו של הצמח צדק), אשה מזרעת תחילה יולדת זכר" (זה הצמח צדק). – ואז הסכים הצמח צדק לקבל את הנשיאות, ולבש בגדים מיוחדים (בגדי לבן שהיו בירושה מרבינו הזקן) ואמר חסידות.

שעבודת התשובה תהיה בחיות ובשמחה. ובנתנת כוח זו ישנם שני פרטים – בהתאם לב' העניינים בח"י אלול, שהוא יום הולדת הבעל שם טוב וכ"ק אדמו"ר הזקן. וכידוע¹⁰, שהבעל שם טוב אמר מה שצריך להיות, ואדמו"ר הזקן הראה את הדרך איך להביא לכך שכן יהיה. ייתן השם יתברך שתהיה התעוררות תשובה אמיתית, ובשמחה.

[כ"ק אדמו"ר ציוה לנגן "צמאה לך נפשי", "עסן עסט זיך", "אבינו מלכנו"].

* * *

ד. ח"י¹¹ אלול הוא יום הולדת של מורנו הבעש"ט (בשנת נח"ת) ושל כ"ק רבינו הזקן (בשנת קה"ת). ידוע¹² שרבינו הזקן היה קורא לבעל שם טוב

8 ראה תניא פל"א.

9 תניא אנה"ק סי"א (קטז, ב).

10 אגרות קודש אדמו"ר מוהרי"צ ח"ב ע' שסה. סה"מ תש"ח ע' 292. וראה גם תורת מנחם – התועדויות ח"ז ע' 192. וש"נ.

11 שיחה זו הוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר (באידיש), ונדפסה בלקו"ש ח"ד ע' 1136 ואילך. במהדורה זו ניתוספו ע"י המו"ל עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.

12 "התמים" ח"ב ע' נו (נדפס באג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ב ע' שסב. ח"ג ע' שעג – נעתק ב) "היום יום" כו אייר. וגם בני רבינו הזקן היו רגילים לקרוא את המגיד בשם "זיידע" ואת

טעות המדפיס

באגרת הרבי מא' מר'חשון תש"י (אגרות קודש, ליקוטי שיחות כרך ז' עמ' 364):

שוב מצאתי ב'סדר הדורות' חלק תנאים ואמוראים מערכת אבטולמוס, ומציין שם לספר גלגולי נשמות בסוף הספר וחסד לאברהם מעין ה' נהר כ"ה.

ומה שכתוב בכל [=ספרים] הנ"ל כדבר ידוע, שאבטוליון למד עם תלמידים שאינם מהוגנים ונעשו צדוקים – צריך עיון גדול איפה מסופר זה. ולולא דמסתפינא [=לולי הייתי חושש], הייתי אומר בפשיטות, דבכתב יד הראשון היה כתוב אנט', והכוונה לאנטיגנוס איש סוכו, והמעתיק נתחלף לו בין נו"ן לב"ת, ופירושו הראשי יתבות אבטוליון.

ובכל זאת מציע הרבי הסתייגות מה'תיקון':

אבל קשה לשבש דפוס כל ספרים הנ"ל וגם במדרש תלפיות מערכת גלגולים שבכולם כתוב אבטוליון...

ובמכתב נוסף (ליקוטי שיחות שם):

קשה בעיני להוסיף, כהשערת כת"ר [=כבוד תורתו] מדעת עצמנו שורות אחדות... מה שאין כן בתקון שהצעת במכתבי, שהמעתיק נתחלף לו אות נ' באות ב' שצורתן דומה ביותר שהיא שגיאה קלה ביותר ובמילא גם מצויה.

הולדת והילולת הרמב"ם

במכתב כללי מיום י"א ניסן תש"נ (ליקוטי שיחות כרך לו עמ' 161 הערה "כלשון הרמב"ם"): ולהעיר שיום הולדתו [=של הרמב"ם] הוא בערב פסח – סדר הדורות ד' אלפים תתקצו,

מספר יוחסין מאמר ד' (דורות האחרונים). ואילו במכתב פרטי (אגרות קודש כרך ל' עמ' צה) מצטט הרבי:

...וראה זה פלא שב'ספר היוחסין' מאמר ה' (וכן צריך להיות [=לתקן] ב'סדר הדורות') כתב שמצא "בספרים קדומים שגולד בערב-פסח יום שבת שעה ושליש אחר חצות היום" – דיוק שלעת-עתה לא מצאתי כמוהו ביום הולדת וכיוצא בזה.

גם לגבי הדיון בתאריך פטירת הרמב"ם מצטט הרבי (ליקוטי שיחות כרך כו עמ' 26 הערה 1) מ'סדר הדורות' ד' אלפים תתקצו – שהתאריך הוא כ' טבת ולא כפי הנאמר במקומות אחדים "כ"ד טבת".

תלמיד הרמב"ן

בליקוטי שיחות כרך לו עמ' 100 הערה 75: כידוע דברי ר' דוד הנגיד (נכדו של הרמב"ם) ש"משנה תורה שחיבר זקנו הרמב"ם מתחיל בשם המפורש" – סדר הדורות ד' אלפים תתקצו. שם הגדולים להחיד"א מערכת רמב"ם. וראה גם "פירוש" לריש הלכות יסודי התורה – וראה בארוכה הדרן על הרמב"ם תשל"ה סעיף יז ואילך. תשמ"ח סעיף ב (ספר השיחות תשמ"ח חל' א' עמ' 207 ואילך)

[וראה גם ליקוטי שיחות כרך כה עמ' 427 הע' 37. כרך ז' עמ' 298 הע' 124. כרך כט עמ' 305 הערה 35].

את הסיפור המופלא על ר' אבנר תלמיד הרמב"ן שיצא לתרבות רעה ואחר כך שב בתשובה שלימה וביקש תיקון – הביא הרבי בש"פ האזינו תשמ"ב – מ'סדר הדורות'.

– נכדו של הבעל-שם טוב בגשמיות, ואילו אני – אמר רבינו הזקן על עצמו – הנני נכד ברוחניות, ואמר זאת למעליותא.

והיינו, שרבינו הזקן "לקח" את הפנימיות של הבעל-שם טוב: לא רק השפעת השכל שהיא הארה, אלא אפילו פנימיות זו שאינה נמשכת בהשפעה עצמית של הולדה. והביאור בזה בקצרה:

"הצדיקים דומים לבוראם"¹⁷. על דרך שהקב"ה אומר "אנא נפשי כתבית יהיבית"¹⁸, שהכניס את עצמותו בתורה – כן הוא גם בצדיקים, שמכניסים את העצמות שלהם בתורה.

בתורת החסידות הכניס הבעל-שם טוב את העצם שלו, גם מה שלא נמשך אפילו להבן. וכיון שרבינו הזקן לקח את הפנימיות של תורת הבעל-שם טוב¹⁹ – לקח עלידי זה את הפנימיות והעצמות של הבעל-שם טוב²⁰, ולכן הוא הנכד האמיתי.

ועד שהיחוד פנימי ועצמי²¹ של רבינו הזקן עם הבעל-שם טוב התבטא גם בלידתם בגוף הגשמי – והרי גוף קשור עם עצמות²² – שיום הולדת של שניהם הוא באותו יום: ח"י אלול.

ה. היחס של סבא ונכד הוא בשתיים: הנכד מקבל

וזהו מובן שיש מעלה בבן בתו דוקא (מהנחה בלתי מוגה). [17] רות רבה פ"ד, ג. וראה ב"ר פס"ז, ח. במדב"ר פ"י, ה. אסת"ר פ"ו, ב.

[18] שבת קה, א וכגרת הע"י.
[19] כידוע שאמר הרב מבארדיטשוב: מיר האָבן אַלע גיגעסען פון איין שיסל, און דער ליטוואַק האָט צוגינמען די ווערעכושקע (חלק העליון) (תורת שלום ע' 47). וראה גם מכתב כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע ל"ט כסלו תרס"ב (פאקסימיליא מהמכתב – בקונטרס ומעין ע' 17 (נעתק ב"היום יום" בתחלתו)): והיא היא תורת הבעש"ט ז"ל (נתבאר בשיחת י"ט כסלו תש"כ, נדפסה בלקו"ש ח"ד ע' 1252).

[20] וכן מובן גם מענין הספירות (שידוע (סה"מ תש"ט ע' 76) שהבעש"ט הוא בחי' עתיק, ואדמו"ר הזקן בחי' אבא) דפנימיות אבא פנימיות עתיק (משיחת חג הסוכות תש"כ).
[21] בהוספה על ה"יחוד נפלא" שנעשה ע"י ענין השכל, ובפרט בלימוד התורה, ובפרט בפנימיות התורה שכולה פנים (ראה תניא קו"א קס, סע"ב ואילך), ובפרט אצל צדיקים שדומים לבוראם (מהנחה בלתי מוגה).

[22] ראה תורת שלום ע' 12 וע' 120.

מהסבא, והוא משלים את הסבא. וכמאמר רז"ל על פסוק²³ "לא ימוש גו' זרע זרעך גו' תורה מחזרת על אכסניא שלה", ונאמר "עטרת זקנים בני בנים"²⁴.

וכיון שרבינו הזקן מייחס את עצמו כנכד של הבעל-שם טוב, הרי מובן, שאצלו ישנם ב' העניינים: א) הוא לקח את העצמות של הבעל-שם טוב, כנ"ל, ב) הוא משלים את הבעל-שם טוב: הכוונה של תורת הבעל-שם טוב נשלמת עלידי תורת חסידות חב"ד. חסידות חב"ד פועלת עליו גם בחג"ת ונהי"ם, וכמבואר במקום אחר²⁵ החידוש של חסידות חב"ד, שאפילו אנשים פשוטים שאינם שייכים לכאורה להבנה והשגה, יכולים גם הם להתעלות עלידי חסידות חב"ד, יותר אפילו מאשר עלידי תורת החסידות הכללית.

מלבד זה שרבינו הזקן ונשיאי חב"ד שלאחריו, גילו, המשיכו-הורידו והלבישו תורת הבעל-שם טוב בשכל דקדושה, עד שכל אחד ואחד יכול להבין אפילו בשכל אנושי, הנה נוסף לזה, פעלו עלידי זה גם שלימות בתורת הבעל-שם טוב, כי בכדי להמשיך-להוריד בשכל תורת הבעל-שם טוב שלמעלה משכל, יש צורך בכוח עמוק ביותר ("גאָר אַ טיפערן כח"), ועלידי זה נמשך אור נעלה יותר, שמביא שלימות.

ו. ע"פ הנ"ל יובן מה שכתב הצמח צדק²⁶ אודות רבינו הזקן: "גם מזקיני נ"ע שמענו עתידות קולע אל השערה". ולכאורה אינו מובן: וכי כוונת הצמח צדק²⁷ לשבח את רבינו הזקן בעניינים חיצוניים,

[23] ישעי' נט, כא. ב"מ פה, א.

[24] משלי יז, ו. אבות פ"ו, ט. ב"ר רפס"ג.

[25] ראה שיחת ח"י אלול תשי"א ס"ב (תו"מ ח"ג ע' 301). וש"נ.

[26] דרך אמונה מצות עדות סה, א.

[27] והגע עצמך:

ענינו של הצמח צדק הי' באופן שכולו תורה, והרי לגבי התורה כל שאר העניינים הם באין ערוך [* בענין זה נזכר גם מאמר הירושלמי שהובא בתשובותיו של הצמח צדק]. וא"כ, כיון שהצמח צדק משבח את רבינו הזקן בענין של אמירת עתידות, ולא עוד אלא שמביא ענין זה במאמר דא"ח – הרי בודאי שזהו ענין חשוב ועיקרי שעלידו ניתוסף בתורה, ובפנימיות התורה, שזהו"ע הקשור עם ביאת המשיח, וכללות הכוונה דדירה בתחוננים! (מהנחה בלתי מוגה).

עניינים של מופתים²⁸? וכי זהו השבח של רבינו הזקן?²⁹

אך הפירוש בזה הוא:

עניין זה בא בהמשך למה שכתב שם לפני זה: "שהוא (הבעל-שם-טוב) ותלמידו הרב המגיד (ממעזריטש) נ"ע היו רואים מסוף העולם ועד סופו ממש בעין ראייה. . . והיינו על-ידי שהיה

ועל זה אומר הצמח-צדק: "גם מזקינינו" שמענו עתידות כו', ומהלשון "גם" מוכח שה"עתידות" של רבינו הזקן הם אותן עניין שנאמר לפני זה בנוגע לבעל-שם-טוב והרב המגיד: התגלות ה"אור שנברא ביום ראשון", אלא שאצל רבינו הזקן היה זה באופן של "קולע אל השערה". "אור שנברא ביום ראשון" הוא האור שלמעלה

רבינו הזקן "לקח" את הפנימיות של הבעל-שם-טוב: לא רק השפעת השכל שהיא הארה, אלא אפילו פנימיות זו שאינה נמשכת בהשפעה עצמית של הולדה

גלוי לפנייהם אור שנברא ביום ראשון (דהבריאה) שהשם יתברך נגזר בתורה³⁰;

28) ראה רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ח: משה רבינו לא האמינו בו ישראל מפני האותות שעשה שהמאמין ע"פ האותות יש בלבו דופי כו'. וראה גם "התמים" ח"ב ע' סד (אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ב ע' שעה): בעיני גדולי חסידי חב"ד המופתים הם כעין פגיעה בכבוד החסידות, קטנות ושפלות, ואין משים לב לזה (ראה גם תר"מ ח"ג ע' 99. וש"נ).

29) ואדרבה, ממעלתו של רבינו הזקן שהוא אור עצמי, שאור עצמי אין זקוק למופתים (תורת שלום ע' 167). - ויש לבאר שהוא ע"ד החילוק שמשוה רבינו "עומד על עמדו שלם" בשעת הנבואה ולא כשארי הנביאים שהיו יראים ונבהלים ומתמוגגין (הל' יסוה"ת פ"ז, ה"ו). ועד"ז הוא גם בנוגע לאדמו"ר הזקן שלא הוצרך למופתים - שינוי הטבע, בחי' הפשטה מהעולם [* ועד"ז בענין הנבואה - שבעת התגלות הנבואה צריך הנביא להיות בהפשטה הגשמיות, שזהו גם ענין הפשטה הלבושים בעת הנבואה, כמ"ש (שמואל"א יט, כד) ויפשט גם הוא בגדיו ויתנבא" (ראה סה"מ תש"י ע' 118. ועוד). - מהנחה בלתי מוגה], כי כל המדריגות היותר נעלות האירו אצלו בהתיישבות (ראה לקו"ש ח"ד ע' 1120). וראה בד"ה פדה בשלום תרפ"ה בסופו (סה"מ תרפ"ה ע' פח): המופתים הם שינויי הטבע, וכיונה העצמית שהטבע ממש יה' אלקות. . . וזה בא ע"י רבינו בהתלבשות בהשגה דוקא.

30) ראה בר"פ ג', ו (וכ"ה בירושלמי ברכות פ"ח, ו) - ושם הוא לצדיקים לע"ל. אבל במדרש רות בזהר חדש פה, א איתא שהוא בתורה (עיי' ג"כ זח"א רסד, א. זח"ב קמט, א). לקו"ת במדבר יח, ד. ובגדל מתנה אפרים פ' בראשית בשם הבעש"ט באריכות.

רק מטעם שהוא בגימטריה ה' או "בן אברהם שיש בו ה' אותיות" (כנ"ל הערה 75), היה אפשר לקרותו בצירוף ושם אחר שעולה ה' כמו "בן גב גב" או "דא דא" וכיוצא בזה... הרבי דן בפרטים מפליאים (ראה הערות 74-76 שם).

אודות אופן חריטת המילים "קדש לה" על הציץ של הכהן גדול הובאה פלוגתא בגמרא (שבת סג, ב. סוכה ה, א) בין חכמים ור' אליעזר בר' יוסי. אגב הסוגיה, מציין הרבי לגבי אופן איות שמו של ר' אליעזר בר' יוסי (ליקוטי שיחות כרך כו עמ' 200 הערה 4) כי כך הגרסה בשבת וסוכה שם [=בדפוסים ש]לפנינו. אבל בפירוש רבינו נסים גאון שבת שם, רבינו חננאל שם, פירוש רש"י יומא (נז, א ד"ה אני ראיתי): ר' אלעזר. וראה סדר הדורות מערכת ר' אלעזר בר' יוסי בן חלפתא.

הישיבה הגדולה ברומי

על הישיבה שהקים רבי מתיא בן חרש ברומי מסופר במסכת סנהדרין לב, ב, ואיתא בהגהות מיימוניות הלכות סנהדרין סוף פרק ו' שהייתה הישיבה הגדולה באותה תקופה.

ומבאר הרבי (ליקוטי שיחות כרך טז עמ' 120 הערה 54):

להעיר שר' מתיא ניצוץ יוסף הצדיק (הובא ב'סדר הדורות' בערכו) - והרי ענינו של יוסף שכלכל את בני-ישראל במצרים, וממנו בא הכח לעבודת הבירורים ו(במילא) גאולת מצרים!

בבא בן בוטא היה דיין (ראה סדר הדורות בערכו) - כך מציין הרבי (ליקוטי שיחות כרך טז עמ' 221).

כשערך סיום על מסכת מכות (ליקוטי שיחות כרך יט עמ' 67 ואילך) ציין הרבי (שם עמ' 77) את הנאמר בסדר הדורות אודות רבי עקיבא בערכו אות ב': בן... גר צדק.

לגבי סנהדרין גדולה שנבחרו מתוך סנהדרין קטנה - רובם מירושלים, אך נצטרפו עוד כמה וכמה מבבל - ראה ליקוטי שיחות כרך טז עמ' 376, ובהערה 24 מציין: "ראה סדר הדורות - בזמן דנס פורים".

בהדרן על מסכת כתובות שערך הרבי

בהתוועדות יו"ד שבט תשל"ז (ליקוטי שיחות כרך ח"י עמ' 401) מציין את המובא בערך שמואל אות ג: רב ושמואל... עלו לארץ ישראל... ושניהם ירדו וכו'.

בזהר פרשת לך פח, א ואילך (סתרי תורה) מסופר על ר' אבא שהכריז שכל הרוצה עשירות ואורך חיים בעולם הבא יבוא ויעסוק בתורה. הרבי האריך בביאור סיפור זה - ליקוטי שיחות כרך כ' עמ' 46 ואילך, ומציין בהערה 11:

ולמעיר שאם תימצי לומר שר' אבא שבזהר כאן הוא רב (ראה ניצוץ אורות לזהר חלק ג' (אדרא זוטא) רפז, ב. ושם-נסמן. 'סדר הדורות' מערכת רב סעיף ח) נמצא שהוא הוא בעל המאמר (שבפסחים נ, ב. ועוד) ד"לעולם יעסוק אדם כו". וב'צדור המור' פרשת וירא (עה"פ המכסה אני מאברהם) הביא סיפור זה בר' יוחנן.

לשמחה - מה זו עושה

במסכת מועד קטן כח, א מסופר על חגיגת "יומא טבא לרבנן" משום ש"נפקי לי [=יצאתי] מכרת", שערך ר' יוסף בהגיעו לגיל ששים.

את הסיבה שהביאה את רב יוסף שהיה בדור השלישי של האמוראים (ראה הקדמת הרמב"ם לספרו "היד". 'סדר הדורות' ד' אלפים תפב) לנהוג כן, דבר שלא מצינו אצל שאר התנאים והאמוראים שחיו לפניו למרות שרבים מהם הגיעו לגיל ששים - מסביר הרבי (ליקוטי שיחות כרך ה' שיחה לפ' ויצא) ומציין שם בהערה 20:

וגם בהסוגיא דמועד קטן שם גופא - שרב הונא הגיע לגבורות ורב חסדא חי תשעין ותרתינן שנין [92=], והרי רב הונא ורב חסדא הוי לפני רב יוסף (ראה 'סדר הדורות' בערכם).

באגרת הרבי לגאון החסיד רבי שלמה יוסף וזין מיום ח' מרחשון תש"ח בעניין אמירת הלל בשחיטת פסח (ליקוטי שיחות כרך ז' עמ' 257; אגרות קודש כרך ב' עמ' רסא) מסיים הרבי:

ולמעיר מתיאור סדר קרבן פסח המובא ב'סדר הדורות' (שנתב' אלפים תתקל"ה) שכותב שהכהנים אמרו את ההלל. ובנוסף סיפור זה שבסידור יעבץ שגם בעל הקרבן אמרו...

("אלא") בלימוד תורה, אך אין זו הדרך הנדרשת מכל אדם, שאצל כל אדם נדרש שילוב של תורתו קבע ומלאכתו עראי כדברי רבי מאיר. ובהערה 50 נאמר:

ובפרט דרבי מאיר הוא רבי נהוראי (עירובין יג, ב. רמב"ם בהקדמתו לפירוש המשניות בסופה (פרק ו'))... ולהעיר דוהי אחת מהראיות בספר היוחסין (הובא בסדר הדורות חלק תנאים ואמוראים ערך ר' נהוראי) דר"נ אינו רבי מאיר "כי בסוף קידושין חולק ר' נהוראי עם רבי מאיר" וראה מלאכת שלמה למושניות קידושין שם.

"אחרים אומרים"

בסיום מסכת הוריות מסופר שקנסו את רבי מאיר, שההלכות שאמר נזכרות בתואר "אחרים", ומציין הרבי (ליקוטי שיחות כרך יב עמ' 124 ובהע' 21) שהלכות מועטות הן שנקרא בהן בשם אחרים. ודוחק לומר שלאחר שקנסוהו לא נאמרו רק אלו ההלכות המועטות שבהם נזכר בשם "אחרים" – "וכן הקשה בסדר הדורות ערך ר' מאיר".
כך כותב הרבי בליקוטי שיחות כרך יז עמ' 362 הערה 65:

בתוספתא עבודה זרה פ"ג, ג: מעשה ברבן גמליאל הזקן שהשיא את בתו לשמעון בן נתנאל הכהן, ומדהביאו ב'סדר הדורות' (מספר היוחסין) בערך ר' שמעון בן נתנאל – מוכח שסבירא ליה שזהו רשב"נ תלמיד רבי יוחנן בן זכאי. אבל בפשטות, שמעון בן נתנאל הכהן שבתוספתא שם היה עם הארץ, שהרי סיפור הנ"ל בא בהמשך להדין ש"נותן לו (לעם הארץ) גדולה ופוסק עמו כו"...

ועוד לגבי ר' שמעון בן נתנאל – מתלמידי ריב"ז שנמנו במסכת אבות פרק שני משנה ח' (ולגירסת אדמו"ר הזקן – משנה ט'), ושם (משנה יו"ד) אמרו "הם (החמשה תלמידים) אמרו שלשה דברים" – כותב הרבי (ליקוטי שיחות כרך יז עמ' 356 הערה 10):

וצריך עיון גדול ב'סדר הדורות' ערך רשב"י (אות א') שציין למשנה זו (וראה שם אות ב' מספר היוחסין).

וראה מדרש דוד לאבות (לר' דוד הנגיד – נכד

הרמב"ם) שמפרש דר"ש כאן הוא רשב"י. וראה ליקוטי שיחות שם עמודים 358-359.

איסי בן יהודא ותקופתו

במסכת יומא, דף נב סוף עמוד א' ואילך, נאמר: תניא איסי בן יהודא [אומר] – ה' מקראות אין להם הכרע ואחד מהם משוקדים [ובמנורה ארבעה גביעים משוקדים כפתוריה ופרחיה", תרומה כה לג'לד].

ובשיחתו מציין הרבי (ליקוטי שיחות כרך כו עמ' 186), כי יש מקום לחקור האם בזמנו של איסי בן יהודא כבר נשכח מראה המנורה, וגם כבר לא היה ניתן לברר את הדבר.

ולגבי היותו של איסי 'תנא' מציין הרבי (שם בהערה 30):

שהרי הובא בברייתא. וראה יפה עינים יומא שם. סדר הדורות ערך איסי בן עקיבא.

כך כותב הרבי בליקוטי שיחות כרך יז עמ' 272 הערה 59:

ראה סדר הדורות בערכו – שלדעת ספר היוחסין היה ר' שמעון בן יהוצדק בזמן דר' טרפון. אבל ב'סדר הדורות' שם פריך [הקשה] עליו, ומסיק שהתנא ר' שמעון בן יהוצדק הוא רבו דר' יוחנן (כמו שכתבו בתוספות נדה י, ב), עיני-שם בארוכה, ואשר ישיאומרים דשלישה ר' שמעון בן יהוצדק הוי. ועדיין צריך עיון. ובעניין אחר נאמר בליקוטי שיחות כרך כא עמ' 244 הע' 5:

על החברייה של ר' שמעון בן יוחאי נמנה ר' יוסי שהיה מגדולי התנאים – ראה עירובין נא, א. רש"י סוכה כו, א. ועוד. וראה סדר הדורות בערכו, וש"נ.

בג בג – למה ירמוז?

בסיום מסכת אבות (סוף פרק ה') נאמר: "בן בג בג...". ובסדר הדורות בערכו נאמר: "בן גר בן גיורת". היינו הראשי-תיבות של בג בג. הרבי מציין (ליקוטי שיחות כרך יז עמ' 397 הערה 77) שכך נאמר גם במדרש שמואל בשם "יש אומרים". ומוסיף הרבי ומבהיר:

וקצת הכרח לזה יש-לומר, שאם נקרא בן בג בג

היה מאיר בהתיישבות³⁸, "קולע אל השערה". ובכדי שאור שלמעלה מהשתלשלות יוכל להיות בעולם בהתיישבות – אין זה מצד האור, אלא מצד העצמות, שהוא נושא כל הפכים³⁹.

וכן יהיה גם לעתיד לבוא, כשתושלם הכוונה

38) וע"ד המבואר (ראה גם שיחת ש"פ ראה סי"ב (לעיל ע' 228). וש"נ). במ"ש "ויעש כן אהרן גו", "להגיד שבחו של אהרן שלא שינה" (בהעלותך ה, ג ובפרש"י. וראה ס"פ צו ובפרש"י) – שהחידוש בזה הוא שעבודתו היתה באופן של התיישבות (מהנחה בלתי מוגה).

39) "התגלות הבעש"ט הי' שיהי' התגלות פנימיות התורה והי' התגלות שלא בכח' התלבשות, והראי' דגם תלמידו הרב המגיד ממעזריטש אשר פי שנים ברוחו בדוגמת אל' ואלישע הנה גם הוא קודם אמירת דא"ח הי' אומר שמעו סודות התורה ולא הי' העולם יכול לקבל זאת והגם שזהו מדריגה גבוה ונעלה במאד ומכל מקום אין זה עדיין התגלות עצם פנימיות התורה ובא על-ידי רבינו בהתלבשות בהשגה שבוה נמשך עצם פנימיות התורה" (ד"ה פדה בשלום תרפ"ה (סה"מ תרפ"ה ריש ע' עט), בשם אביו כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע, יט כסלו עטר"ת (נדפס בסוף סה"מ עטר"ת (קה"ת, תשמ"ח) ע' תרעג)). – וענין גילוי הבעש"ט והה"מ היו הכנה לגילוי עצם פנימיות התורה שנתגלה על-ידי רבינו הזקן – בדוגמת עבודת האבות (ריחות) שהיו הכנה לגילוי העצמות דמתן תורה (משיחות כ"ק אדמו"ר (מוהרי"צ) נ"ע ליל ש"ק פ' תשא שנת תרפ"ח – סה"ש תרפ"ח ע' 18 ואילך).

עליונה של דירה בתחתונים – דירה לעצמותו, שמצד עצמות יתחברו שני הפכים של גשמיות ורוחניות, שיהיה "ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר"⁴⁰, שהבשר הגשמי יראה אלקות, ועניין זה יהיה אצלו בהתיישבות.

ויש לומר, שזהו הפירוש הפנימי בדברי הצמח צדק "גם מזקיני נ"ע שמענו עתידות": בתיבת "עתידות" מרמז גם על הגילויים שלעתיד⁴¹.

וכל זה הכניס רבינו הזקן בחסידות חב"ד: על-ידי לימוד החסידות "לוקחים" את העניינים היותר נעלים, עד ל"אור הגנוז" ולמעלה מזה, ובא בשכל של נפש האלוקית – באופן של התיישבות אור בכלי – ועד להבנת שכל של הנפש הבהמית, ועד שיהיה "ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר" אפילו, כביאת משיח צדקנו, בקרוב ממש.

(מהתוועדויות ש"ק פרשת תצא ה'תש"ד ופרשת תבוא, ח"י אלול ה'תש"ז. תורת מנחם כרכים יב עמ' 206-207; כ עמ' 243-248 – בלתי מוגה)

40) ישעי' מ, ה.

41) וע"ד מ"ש (ברכה לד, ב ובפרש"י) שהקב"ה הראה למשו רבינו "עד הים האחרון", "עד היום האחרון" (מהנחה בלתי מוגה).

'הפצת היהדות': ספר חובה לשליח ולכל יהודי

החובה לקרב יהודים לתורה ואיך לעשות זאת - לאור תורתו והדרכותיו של כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש

הספר מציג את גישתו הייחודית של הרבי לנושא זה, מפרט את שפע הברכות המובטחות לעוסקים בכך, ומביא שלל הוראות באשר לכל ההיבטים בפעולת קירוב הלבבות

ליקוט: הרב אברהם שמואל בוקיעט • עריכה: מנחם ברוד • הוצאת צאגו"ח • 368 עמודים

הפצה: קה"ת, חי"ש. להשיג בחנויות הספרים ובטל' 1700-704120

גילוי משיח בפשטות

להפוך את ה'חרפו' ולברר את ה'רפ"ח'

מבואר בשיחה הידועה של כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע לתלמידי תומכי תמימים, שתלמידי הישיבה הם "חיילי בית דוד" שמנצחים את המעמד ומצב ד"חרפו עקבות משיחך", ופועלים ביאת המשיח באופן ד"אמן ואמן", כלשון הכתוב בסיום וחזרתם מזמור פ"ט בתהלים. ויש להוסיף בדיוק הלשון "חרפו (עקבות משיחך)" – שבזה מרומוז שמשנים ומהפכים את העניין הבלתי־רצוי לעניין של חריפות למעליותא, חריפות בתורה. ועוד זאת, שבלשון "חרפו" נרמזת גם כללות העבודה דכירור וזיכוך העולם – על־פי המבואר בחסידות (מספרי קבלה) שכללות העניין דמעשינו ועבודתנו הוא כירור רפ"ח ניצוצין שנפלו למטה, אשר על־ידי הכירור מתעלים הניצוצין למעמד ומצב נעלה יותר מכפי שהיו קודם הנפילה (שבגללה הוצרך להיות הכירור). ובגמר כל הכירורים מתגלה אורו של משיח – כמרומוז במה שכתוב "ורוח אלקים מרחפת על פני המים" (ששורש תיבת "מרחפת" הם האותיות ר' ח' פ', שרומזות על רפ"ח ניצוצין), ואיתא במדרש "זה רוחו (אורו) של מלך המשיח".

ועניין זה נעשה במיוחד על־ידי לימוד פנימיות התורה – שלימוד זה הוא החידוש בישיבת תומכי תמימים:

גילוי פנימיות התורה הוא עניין גילוי המשיח ברוחניות, כידוע דברי הצמח־צדק בזה. אלא שאדמו"ר מהר"ש אמר לו על זה, שרוצים שיהיה גילוי משיח בפשטות, ועל־ידי זה פעל את הדבר כו' – שתיכף ומיד הותחל גם עניין זה באופן אמירת התורה של הצמח־צדק בכלל.

(משיחת ט"ו אלול ה'תנש"א, התנועותיות תנש"א כרך ד, עמ' 242, בלתי מוגה)

מזמן כבר נתבטלו המנגדים לגאולה

ועוד ועיקר, שהיציאה לקבלת פני משיח צדקנו נעשית על־פי הוראת פרשת השבוע והיום – "כי תצא גו' על אויבך": גם במעמד ומצב שיש מנגדים ("אויבך"), אין לו ליהודי לחשוב (ועל אחת כמה וכמה להתפעל) מהמנגדים, כיוון שמציאותו היא "על אויבך", למעלה מ"אויבך" [...].

כל בני־ישראל, אנשים נשים וטף, הם "בנים" לאבינו שבשמים, בנים הסמוכים על שולחן אביהם (כמוכן ממה שכתוב בנוסח ברכת המזון), ומצינו בהלכה בנוגע לכמה עניינים שמציאותם של הסמוכים על השולחן "נבלעת" במציאותו של בעל הבית, אבינו שבשמים, ולא עוד, אלא, שכל אחד ואחד מהם הוא כמו בנו יחידו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, ולכן, אין לו עסק ושייכות עם עניינים אחרים מלבד אביו שבשמים, ועל אחת כמה וכמה שאין לו שייכות כלל עם "אויבך".

ובפרט שבנוגע לעניין הגאולה נתבטלו כבר מזמן כל המנגדים, המניעות והעיכובים, שהרי "כלו כל הקיצין", וכדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו שכבר סיימו כל ענייני העבודה, אפילו צחצוח הכפתורים, ועומדים מוכנים ("עמדו הכן כולכם") לקבל פני משיח צדקנו.

ומה שכתוב "כי תצא למלחמה" – הפירוש בזה הוא מלחמתה של תורה. ויש לומר ש"מלחמה" הוא גם כמו "מלחמה", מלשון לחם, כידוע שהתורה נקראת לחם, ועל־ידי נעשה גוף בריא ונשמה בריאה.

(התנועותיות ה'תשמ"ט כרך ד, עמ' 255-256)

בעקבות בעל 'סדר הדורות'

לאיזה גיל מכוון הביטוי "זקן בא בימים"? • האם חולק רבי נהוראי על רבי מאיר שצריך אדם ללמד את בנו אומנות, ושמה הוא־הוא רבי מאיר?! • ממתית הפך רבי מאיר ל"אחרים"? • האם ניתן היה לזכור את המנורה בימיו של איסי בן יהודה? • מה נהג רב יוסף שלא ככל התנאים ואמוראים שקדמו לו? • וכיצד הפך אנטיגנוס לאבטליון?! • רשימה שנייה

דרבינו־תם ומושה (בנוגע לתפילין) ש"אמר משה טעית" (עיין שם באורך)... בין הדעות לפיהן יש לקיים מצות "וקשרתם בתפילין כל יום מחדש על־ידי התרת הקשר וקשירתו מחדש, מציין הרבי (לקוטי שיחות כרך א' עמ' 227 הע' 21) "סדר הדורות ד' אלפים תתק"ל".

לא הוראה לרבים

בסיום מסכת קידושין מדייק רבי נהוראי: "מניח אני כל אומנות שבעולם ואיני מלמד את בני אלא תורה". ומביא הרבי (ליקוטי שיחות כרך לה עמ' 111) שלא הייתה כוונתו לחלוק על דברי רבי מאיר, שקבע "לעולם ילמוד אדם את בנו אומנות", כי אם בא לחדש את הנהגתו האישית ("מעשה רב דעצמו אתי לאשמעינן"): "מניח אני כל אומנות... ואיני מלמד את בני אלא תורה" (כמבואר במפרשים – מלאכת שלמה למשניות קידושין שם. המקנה סוף קידושין. ועוד. וראה גם כסא רחמים למסכת סופרים ריש פט"ז ב"פירוש"). וזהו מצד גודל בטחונו בה', שלכן הסתפק רק

"זקן בא בימים"

לפירושו המושג "דורו של אברהם" מבאר הרבי (ליקוטי שיחות כרך כ' עמ' 21 והערה 77) שהכוונה היא לדור שהיה חדור הכרה באלוקות, בדומה לאברהם:

...כפשוטו של מקרא (ראה הערה 76 (שם)) וגם לפי המובן מתוספות דיבור המתחיל וגמירי (עבודה זרה ט, א) דהליכתו מחרן היתה כשהיה בן נ"ב (וראה 'סדר הדורות' ב' אלפים כג) אבל ראה חידושי אגדות מהרש"א שם...

"זקן בא בימים" שנאמר אצל יהושע (יהושע יג, א) לאחרי שבע שנות כיבוש – היה לכל־הפחות קרוב לתשעים שנה (ראה 'סדר הדורות' ב' אלפים תמו. ועוד) – ולא כ"זקן בא בימים" שנאמר בדוד המלך (מלכים א' בתחלתו) שהיה בהיותו קרוב לבן שבעים שנה – ליקוטי שיחות כרך לה עמ' 91.

רבינו תם ומשה רבינו

בליקוטי שיחות כרך כו עמ' 187 הערה 39: וראה 'סדר הדורות' (ד' אלפים תתקל) הסיפור